

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

10
2023

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti

08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

74-91 xalqaro daraja
ISSN: 2992-8982

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:
Sharipov Qo'ng'irotboy Avezimbetovich

Elektron nashr. 1148 sahifa, 30-oktyabr, 2023-yil.

Bosh muharrir o'rinbosari:
Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:
Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Rae Kvon Chung, Janubiy Korea, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Salimov Oqil Umriqov, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Toshkulov Abduqodir Hamidovich, i.f.d., prof., TDU rektori
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, i.f.d., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri o'rinbosari
Sharipov Qo'ng'irotboy Avazimbetovich, t.f.d., prof., TDIU rektori
Oblamuradov Narzulla Naimovich, i.f.n., dotsent
Djumaniyazov Maqsud Allanazarovich, Qoraqalpog'iston Respublikasi Tabiat resurslari qo'mitasi raisi
Axmedov Durbek Kudratillayevich, i.f.d., prof., O'zR Oliy Majlisi qonunchilik palatasi deputati
Utayev Uktam Choriyevich, O'zR Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farxod, O'zR Bosh prokuraturasi iqtisodiy jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti bo'limi boshlig'i
Eshov Mansur Po'latovich, i.f.d., prof., TDIU Akademik faoliyat bo'yicha prorektori
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, i.f.d., prof., TDIU YoMMMB birinchi prorektori
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, i.f.d., prof., TDIU Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektori
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, i.f.d., prof., "O'IRIAM" ilmiy tadqiqot markazi direktori – prorektor
Yuldashev Maqsud Abdullayevich, p.f.d., prof., TDIU Moliya-iqtisod ishlari bo'yicha prorektori
Karimov Norboy G'aniyevich, i.f.d., prof., TDIU huzuridagi PKQTMO tarmoq markazi direktori
Hakimov Nazar Hakimovich, f.f.d. TDIU profesor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, i.f.d., TMI professori
Samadov Asqarjon Nishonovich, i.f.n., TDIU Marketing kafedrasini professori
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, t.f.d., Rossiya xalqlar do'stligi universiteti professori
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, i.f.d., prof., Xalqaro "Nordik" universiteti rektori
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, f.f.d., TDIU professori
Po'latov Baxtiyor Alimovich, t.f.d., prof., Atrof-muhit va tabiatni muhofaza qilish texnologiyalari ilmiy-tadqiqot instituti
Axmedov Javohir Jamolovich, i.f.f.d., "El-yurt umidi" jamg'armasi ijrochi direktori o'rinbosari
Isakov Janabay Yakubbayevich, i.f.d., TDIU professori
Musyeva Shoira Azimovna SamDu IS instituti professori
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, t.f.f.d., Toshkent arxitektura-qurilish universiteti katta o'qituvchisi
Kamilova Iroda Xusniddinovna, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Sevil Piriyeva Karaman, PhD, Turkiya Anqara universiteti doktoranti
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, TDIU katta o'qituvchisi
Rustamov Ilhomiddin, f.f.n., Farg'ona davlat universiteti dotsenti
Nomozova Qumri isoyevna Geologiya fanlari universiteti "Iqtisodiy geologiya" kafedrasini dotsenti
Mirzaliyev Sanjar Maxamatjon o'g'li, TDIU Ilmiy tadqiqotlar va innovatsiyalar departamenti rahbari
Babayeva Zuhra Yuldashevna, TDIU huzuridagi PKQTUMOTMXHB mutaxassis

Ekspertlar kengashi:

Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, i.f.d, TDIU dotsenti
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, i.f.f.d, TDIU dotsenti
Imomqulov To'liq Burxonovich, i.f.f.d, TDIU dotsenti

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

MUNDARIJA

Qishloq xo'jaligida innovatsion xizmatlar infratuzilmasini rivojlantirishning nazariy asoslari.....	8
Sharipov Kongratbay Avezimbetovich , professor, Zaynutdinova Umida Djalalovna , dotsent	
O'zbekiston-Turkiya do'stligi azaliy qadryatlarimiz zaminida yashab kelmoqda.....	13
O'sman Mesten , Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya-O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari	
O'zbekistonda turizm sohasining rivojlanishini davlat tomonidan	
qo'llab-quvvatlash mexanizmini takomillashtirish.....	15
Akkulov Abdulaziz Uralboyevich , mustaqil tadqiqotchi	
O'zbekiston Respublikasini "Yashil" iqtisodiyotga o'tish istiqbollari. Muammolar va yechimlar.....	19
Mirzayev Bexruz Abdulla o'g'li , doktorant	
Mamlakat iqtisodiyotini rivojlantirishda "Yashil" iqtisodiyotning o'rni.....	26
Sevara Yaxshimuratova Rustam qizi , assistent-o'qituvchi	
Sanoat barqarorligini ta'minlashda yashil energetikaning o'ziga xos xususiyatlari.....	29
Kadirov Abdumalik Matkarimovich	
Republikamizda "yashil iqtisodiyot"ni shakllantirishda agroxiizmatlarni	
rivojlantirishning asosiy yo'nalishlari.....	36
Mirzayev Q. J. , i.f.d., professor; Jonuzokov M. K. , assistent o'qituvchi	
"Yashil" obligatsiyalarni muomalaga chiqarishning nazariy va amaliy jihatlari.....	40
E. I. Nosirov , i.f.n., dotsent	
Turizm sohasidagi loyihalarni kreditlash amaliyotini takomillashtirish.....	46
Matkabulova Dilorom Xalilullayevna , PhD	
Koreya Respublikasida yashil (eko) turizmning rivojlanish yo'nalishlari va muammolari.....	51
Islomova Dilrabo Salomovna , kafedra assistenti	
Moliyaviy menejment tizimini transformatsiyalashda raqamli marketing	
samaradorligini baholashning nazariy yondashuvlari.....	55
Sobirjonov Sanjar Sobirjonovich , PhD, dotsent	
Samarqand viloyati ekologik turizm salohiyatidan samarali	
foydalanish asosida ekoturizm klasterlarini shakllantirish.....	62
Abduraxmanova Aqida Fayzulla qizi , i.f.b.f.d.; Axrorov Farxod Baxriddinovich , i. f. n.; Xo'jamov Bobur , tadqiqotchi	
Ichki turizmni rivojlanlantirishda davlatning o'rni.....	68
Dehqonov Burxon Rustamovich , tayanch doktorant	
O'zbekistonda turizm sohasini rivojlanishiga global trendlarning ta'siri.....	72
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich , i.f.d., professor	
Assessment of the Current State of the Market and Procedure For Lending	
to Subjects of Tourism Services of the Republic of Uzbekistan.....	79
Karimova Aziza Maxomadrizoyevna , PhD, docent; Maqsudov Orif Shakirovich , assistant	
Islomiy moliya instrumentlari (muzoraba va mushoraka) va ularni tijorat banklarida qo'llash.....	84
Madraximova Gulasal , dotsent; Safarova Nasiba , magistrant	
Mamlakatimizda "Yashil" iqtisodiyot asosida barqaror rivojlanishni ta'minlashning o'ziga xos jihatlari.....	90
Mustafaqulov Yangiboy Bo'riqulovich , Todjimamatova Mashhura Erkinovna ;	
Nurmatova Hilola A'zamovna ; Berdieva Aziza G'anisher qizi ; Egamberdieva Oydin Abror qizi	
Ways to Improve the Green Recovery in Uzbekistan by Investment and Trade.....	97
Nurbek Khalimjonov , assistant	
Evaluating the Path Towards Sustainable Tourism Development in the Republic of Uzbekistan.....	102
Khusniddin Egamnazarov	
Nexus Between Climate Change and Energy Consumption in Uzbekistan: A Time Series Analysis.....	106
Sarvar Mamasoliyev ; Shodiyor Toxirov	
O'zbekistonda mice turizmini barqaror rivojlanishida qulay infratuzilma.....	112
Xalimova F. N. , katta o'qituvchi	
Ichki turizmni rivojlantirishning ilg'or xorijiy tajribasi va uni	
O'zbekistonda qo'llashning iqtisodiy afzalliklari.....	115
Matkarimov Jahongir Shamuratovich , mustaqil tadqiqotchi	
Agroturizmni rivojlantirish orqali hududlarning barqaror rivojlantirish imkoniyatlari.....	122
Jo'rayeva Nargiza Abduvohidovna , kafedra dotsenti	

Turizm sektorida milliy hunarmadchilik mahsulotlarining rivojlanishining o'ziga xos xususiyatlari.....	126
Xushnazarova Maxzuna Gulamdjanovna , kafedra assistenti	
Роль религиозного туризма в экономике Узбекистана.....	132
Рахимова Дилфуза Мирзакасимовна , преподаватель	
Turistik sanoatining investitsion jozibadorligini boshqarish va samaradorligini baholash.....	139
Sa'dullayeva Gulnoza Sodiq qizi , PhD	
Turizmga innovatsion texnologiyalarni joriy qilish shart sharoitlari	144
Po'latov Ma'murjon Murodjon o'g'li , doktorant	
O'zbekistonning "yashil iqtisodiy strategiyasi" va uni amalga oshirishning asosiy yo'nalishlari	147
Bekmirzayev Mirzoxid Adashaliyevich , dotsent	
An Analysis of the Structure of Trade Between China and Uzbekistan	150
Cao Gang , PhD Candidate	
"Daka-Tex" MCHJ XKning marketing faolyatining takomillashtirish.....	160
Musyeva Shoira Azimovna , kafedra professori	
Mamlakat iqtisodiy xavfsizligini ta'minlashda oziq-ovqat xavfsizligining o'rni	164
Ibragimov G'ayrat Ablaqulovich , PhD; Shukurova Nilufar Qahramonova , tadqiqotchi;	
Umirov Islombek Furkatovich , tadqiqotchi; Tojiqulov Samandar Orufjon o'g'li , tadqiqotchi	
MDH davlatlarida chorva va parandachilik o'sish dinamikasi	169
Abidov Abdujabbor Abduxamidovich , t. f.n., dotsent	
Tijorat banklarida foiz stavkaning likvidlikka ta'siri	179
Berdiyarov Baxriddin Tavasharovich , iqtisodiyot fanlari doktori, professor	
O'zbekiston moliya bozorini jahon moliya bozoriga integratsiyalashuvining dolzarb masalalari	186
Burxanov Aktam Usmanovich , i.f.d., prof.; Xudoyqulov Xurshid Xurramovich , i.f.d., prof.	
O'zbekiston Respublikasining Jahon savdo tashkilotiga a'zo bo'lishiga oid	191
Ruzibayev Jahongir Nodirovich	
O'zbekistonda ikkilamchi qimmatli qog'ozlar bozori hozirgi holati tahlili.....	194
Ro'ziqulov Abdimo'min Qussam o'g'li , mustaqil izlanuvchi	
Raqamli texnologiyalar orqali turizm industriasini rivojlantirish usullari	200
R. P. Zarikeyev , mustaqil doktorant	
Korxona iqtisodiy xavfsizligini ta'minlashda inson resurslaridan foydalanish amaliyoti	206
Abdualimov Ashraf Qurbonaliyevich , doktorant	
Oliy ta'lim muassasalarida to'lov-kontrakt shakli mablag'lari bo'yicha xarajatlar	
va ular hisobining amaldagi holati	211
Abdujalilova Dilnoz Abdusattorovna , doktorant	
O'zbekistonda oziq-ovqat bozori nazariy tahlili.....	216
Abduraxmanova Zuxra Toxir qizi , doktorant	
Sug'urta munosabatlarini takomillashtirishning istiqbollari	221
Abdutarapova Dildora Farxodjon qizi , doktorant	
Functions of Management in Education and Its Significance	231
Akhatova Shakhnoza Akram kizi , teacher	
Qishloq xo'jaligi korxonalarini moliyalashtirishni yangicha	
usullarini o'rganishning ayrim dolzarb masalalari	235
Ametov Quvondik Mamatjanovich , mustaqil izlanuvchi	
Yog'-moy sanoati korxonalari kapitali rentabelligini oshirish yo'nalishlari.....	238
Amirzoda Hamrayev , katta o'qituvchi	
Banklararo to'lov tizimini raqamli iqtisodiyotdagi rolini oshirish choralari	244
Amonov Alisher , o'qituvchi	
Baholash faoliyatini raqamlashtirish istiqbollari.....	248
Bobirjon Aktamov , katta o'qituvchi	
Marketing xizmati samaradorligini baholashda PEST tahlil usulining ahamiyati va qo'llash imkoniyatlari	253
Boyyigitov Sanjarbek Komiljon o'g'li , katta o'qituvchi	
Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlarining vujudga kelish zarurati, umumiy hisobotlarining tuzilishi	
va O'zbekistonning MHXSga o'tishida vujudga keladigan muammolar va ularni bartaraf etishning istiqbolli	
yo'nalishlari	259
Djurayeva Iroda Bahrom qizi , doktorant, o'qituvchi	
Samaradorlikni korxona iqtisodiyotida tutgan o'rni	265
Fayziyeva Nilufar Shuxrat qizi , PhD, katta o'qituvchi	

Avtomobil transporti korxonalarida amortizatsiya xarajatlari va uning hisobini takomillashtirish masalalari...	269
G'anibayev Ilxomjon Shokiraliyevich , doktorant	
Turistlar statistik hisobini olib borish bo'yicha xalqaro standartlar va tajribalar tahlili	275
Jumanova Zilola To'ychiyevna , doktorant	
Tijorat banklari ipotekali kreditlarining qaytuvchanlik holatini barqarorlashtirish choralari	280
Jumayev Muzaffar Mahmud o'g'li , kafedra o'qituvchisi	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida soliqlar va boshqa majburiy to'lovlarni amalga oshirishda raqamli texnologiyalardan foydalanish	284
M. Samiyeva , kafedra assisenti	
Assessment of the Economic Effectiveness of the Railway Transport System	288
Mannonov Shahruhmira Abdurashidovich , independent researcher	
O'zbekistonda mikromoliya tashkilotlarining iqtisodiy faoliyat samaradorligini oshirish yo'llari	294
Nazarova Muslima Nazarovna , PhD, i.f.f.d., katta o'qituvchi	
Mamlakatimizda xizmat ko'rsatish sohasini rivojlanishining o'ziga xos xususiyatlari	301
Odilov Dilshodjon Tulqinovich	
O'zbekistonda paxtachilik majmuasining iqtisodiy samaradorligini oshirish	307
Xoliqov Tolibjon Luptullaevich , kafedra assistenti	
Ta'lim tizimi boshqaruvida "time menejmenti" texnologiyalarini qo'llash	311
Radjabova Gavxar Umarovna , kafedra dotsenti	
Improving Trade Effectiveness Through Merchandising: Theory and Practice	316
Ravshan Aliyevich Allayorov , Associate Professor	
An'anaviy moliya tizimidagi yangi yondashuv va yechimlar	319
Abrorov Sirojiddin , PhD; Bunyod Usmonov , PhD	
Ijtimoiy fondlar va maqsadli jamg'armalar faoliyatini takomillashtirish	325
Samiyeva Gulnoza Toxirovna , PhD, i.f.f.d.	
Tikuv-trikotaj korxonalarining brend jozibadorligini marketing strategiyalari asosida oshirish	332
Sh. Sh. Ziyayeva , katta o'qituvchi	
Surxondaryo mintaqasining ekoturizm salohiyati nuqtayi nazaridan baholash	337
Soatov Yusuf Xo'jayor o'g'li , mustaqil tatqiqotchi	
Совершенствование учета неиспользованных основных средств в Республике Узбекистан	340
Усманов Фаррух Обитхонович , научный сотрудник кафедры	
An'anaviy moliya tizimining metodologik muammolari, shuningdek moliya tizimida yuz beruvchi inqirozlar va ziddiyatli vaziyatlarning yuzaga kelish sabablari	348
Xabibullayev Dadajon Ro'ziboyevich , stajor tadqiqotchi; Sindarov Fazliddin Kaxramonovich , kafedra assistenti	
Dehqon xo'jaliklarida mahsulot yetishtirish samaradorligini oshirishda tomorqa xizmati klasterlarini takomillashtirish	355
Xamrayeva Sayyora Nasimovna , kafedra professori; Ochilova Nargiza Akramovna , doktorant	
Transport xizmatlari bozorida marketing faoliyatini mexanizmlarini rivojlanishining asosiy tamoyillari	360
Nosirov Javlonbek Jamoliddin o'g'li , doktorant; Raxmatov Ziyodullo Nosirovich , dotsent	
BMT Barqaror rivojlanish maqsadlari doirasida kambag'allikni qisqartirish va oziq-ovqat xavfsizligini mustahkamlash masalalari	363
Yusupov M. S. , PhD	
Мировые финансовые центры точки роста экономики	369
Абдуллаев Анвар Фархадович , PhD., доцент кафедры	
XX asr jadid ma'rifatparvarlari Abdurahmon Toshkandiy va Abdulla Avloniy ijtimoiy qarashlaridagi umumiylik va xususiylik	375
Abrorxon Asatulloev Asatulloevich , PhD	
Математическое обоснование вычисления моды и медианы в статистике	379
Бердикулова Ирода Райимкуловна , старший преподаватель; Усманов Шахзод Шохрухович , студент	
Yirik soliq to'lovchi korxonalar faoliyatini rag'batlantirishda soliq ma'murchiligining istiqbollari	390
G'aniyev Shaxriddin Vohidovich , i. f. d., Saipnazarov Sherbek Shaylavbekovich , PhD	
Sog'lomlashtirish turizmi klasterlari faoliyatida innovatsion faoliyatni boshqarishning kross-innovatsiyalar asosidagi modeli	395
G'ofurov Azizbek Umarjonovich , mustaqil tadqiqotchi	
Tijorat banklari faoliyatidagi kredit risklarini boshqarishni takomillashtirish yullari	400
J. Y. Isakov , i.f.d., professor	

Mehnat bozorining raqamlashgan iqtisodiyotdagi statistik masalalari.....	405
A. Abduvohidov , i. f.d., professor	
Davlat oliy ta'lim tashkilotlarida xarajatlar hisobini yuritish.....	407
Karayev Payzillaxon Yusufxonovich , PhD	
Актуальная ситуация в сегменте теневой экономики в Республике Узбекистан.....	412
Кошанов Абдимурат , независимый исследователь	
O'zbekistonda moliyaviy hisob va hisobotni MHXSlariga transformatsiya qilishda asosiy vositalar hisobini tashkil etish masalalari	416
Qurbonova Shaxrinov , doktorant	
Erkin iqtisodiy hududlarda investitsion faollikni oshirish masalalari.....	420
Qilicheva Kamola Muzaffarovna , mustaqil tadqiqotchi	
Mahalliy byudjetlar xarajatlari ijrosining samaradorligini oshirish masalalari (Jizzax viloyati misolida).....	425
Mamayusupov Omonulla Mamatqulovich , erkin izlanuvchi	
Sug'urtada assistans xizmatlarini takomillashtirish	433
Maxmudov A. M.	
Цифровизация бухгалтерского учета.....	439
Мирсодиқова Дилобар Дилшод кизи , самостоятельный соискатель	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlari faoliyatini rivojlantirishning moliyaviy mexanizmini takomillashtirish.....	445
Nasurova Kamola Ravshanovna , PhD	
Повышение эффективности депозитной политики в коммерческих банках.....	451
Нуриллаев Рахмат Ярашевич , к.с.х.н., доцент; Нуриллаев Шердил Жамолиддин угли , магистр	
Hufiyona iqtisodiyotni qisqartirish orqali mamlakat iqtisodiyotini rivojlantirish mexanizmlari	456
Pardayev Ilhomjon G'ulom o'g'li	
Uy-joy fondi boshqaruvini samarali tashkil etish	460
Berdiyeva Dilfuza Axatovna , PhD, dotsent	
Экономика знаний как высший ступень развития инновационной экономики	466
Хасанхонова Ноди́ра Исаметдиновна , PhD	
Kichik biznes subyektlarini samarali investitsiyalashning ilg'or xorijiy davlatlar tajribasi.....	471
Ruziyeva Dilobar Isomjonovna , iqtisod fanlari nomzodi	
Davlat-xususiy loyihalarining mazmun-mohiyati, ilmiy-nazariy asoslari	481
Suleymanov Farrux Raximjonovich , mustaqil izlanuvchi	
Комплексный анализ хозяйственно-экономической деятельности и устойчивости АО "Узавтосаноат"	487
Туйчиев Комилжон Лазизович , доцент кафедры	
Экономическая сущность и важность повышения эффективности производства каракулеводческой продукции.....	493
Тулкин Хайтмуродович Фармонов , профессор; Нуриллаев Жамолиддин Ярашевич , докторант	
O'zbekistonda tijorat banklari emission operatsiyalarining dolzarb masalalari	499
O'ktamova Nozima Narzulla qizi , PhD, kafedra dotsenti	
Инновационные методы энергосбережения как способ повышения конкурентоспособности предприятия.....	503
Хамдамова Гавхар Абсаматовна , к.э.н., профессор	
Hudud sug'oriladigan yerlarida suv resurslaridan foydalanish holati tahlili	508
Shoxujayeva Zebo Safoyevna , i. f.n., professor, katta ilmiy xodim	
Hududlarning moliyaviy-investitsion salohiyatini oshirishning nazariy va amaliy jihatlari	513
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi , kafedra dotsenti i.f.d.	
Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikda xodimlar faoliyatining axborot tizimlarini samarali tashkil qilish.....	521
Yuldashev Furqat Nurilloevich , doktorant	
O'zbekistonda raqamli iqtisodiyoti sharoitida elektron biznesni rivojlantirish yo'llari	524
Boboqulov Sanjar Baxronkulovich , PhD; Akramov G'ayrat Otobek o'g'li , talaba	
An Analysis of Green Taxation and Its Effect on Economic Growth	530
Fayzieva Nargiza Rabimovna , PhD	
Kichik biznes va tadbirkorlikni rivojlantirishning nazariy jihatlari	537
Qurbonov Jasurbek Pozilovich , kafedra dotsenti	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida turizm industriyasining rivojlanishi va istiqboli	540
Abdulxakimov Zuxrali Tursunaliyevich , PhD, kafedra dotsenti	

O'zbekistonda energetika korxonalari faoliyatida korporativ boshqaruvining baholash usullarini tahlili.....	544
Abduraxmonova Zarina Muysinjonovna , mustaqil tadqiqotchi	
Markaziy Osiyo davlatlarida rekreatsiya turizmi.....	548
Shaymanova Nigora Yusupovna , doktorant	
Korxona investitsiyalari xususidagi ilmiy-nazariy yondashuvlar va qarashlar evolyutsiyasi.....	552
Eshqo'ziyev Oxunjon Oybek o'g'li , doktorant	
O'zbekiston sanoatining rivojlanish tendensiyalari, muammo va yechimlari.....	559
Shavqiyev Erkin , i. f. n.	
"Yashil iqtisodiyot"ga o'tish zaruriyati, dastaklari va uning o'ziga xos tamoyillari	565
Berdiyorov Baxtiyor Sodiqovich , kafedra dotsenti	
Innovatsion faoliyatni rivojlantiruvchi omillar va ulardan samarali foydalanish yo'nalishlari	571
Ashurov Maxammadjon Sotvoldiyevich , i.f.n., kafedra dotsenti	
Ijtimoiy tarmoqlar analitikasi.....	576
S. Qulmatova , PhD, dotsent	
Analysing the Functioning of Enterprise Management in the Context of Institutional Reforms	581
Kurpayanidi Konstantin Ivanovich , Professor	
Qishloq xo'jaligi ishlab chiqarishi samaradorligini baholash	586
Ruxsatova Rushana O'ktamovna , erkin tadqiqotchi	
Soliq tushumlarini prognozlashtirish modellarini qurishning klassik va intellektual usullari.....	593
Narmanov Ulug'bek Abdugapparovich , PhD; Maqsudov Azamat Maqsud o'g'li	
Kompaniyani samarali boshqarishda marketingning o'rni va uning tamoyillarini qo'llash istiqbollari.....	598
Usmonova Dilfuza Ilhkomovna , kafedra dotsenti	
Экономическая безопасность и факторы влияющие на неё.....	602
Абдишукуров Шерзод Шавкат угли , научный сотрудник	
Oliy ta'lim muassasalarining moliyaviy manbalari bo'yicha xarajatlar hisobi va uni takomillashtirish.....	608
Artikov Kurbonazar Amonovich , mustaqil ilmiy tadqiqotchi	
Innovatsion iqtisodiyot sharoitida inson kapitaliga yo'naltirilgan investitsiyalarning ahamiyati.....	614
Asamxodjaeva Shoira Shukurullaevna , katta o'qituvchi	
Перспективы развития инноваций и роль стартапов: зарубежный опыт, проблемы и решения.....	618
Ачилова Ширин Шавкат кизи , старший преподаватель	
Tijorat banklari tomonidan jismoniy shaxslarni kreditlashda garov ta'minotini takomillashtirish	622
Bazarova Nigora Ravshanovna , kafedra dotsenti	
Sug'urta tashkilotlari investitsiya faoliyatini boshqarish masalalari	627
Kenjayev Ilhom G'iyozovich , iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)	
Organizational Factors Influencing Leadership Styles and Procurement Outcomes	632
Saidakhmedov Islomjon Uligbekovich , Scientific researcher	
Tijorat banklari faoliyati samaradorligini oshirishda raqamli texnologiyalardan foydalanish yo'llari	637
Mirpulatova Luiza Mansurovna , doktorant	
Tijorat banklarining tadbirkorlik subyektlarini kreditlash metodologiyasining ekonometrik tahlillari.....	642
Norov Akmal Ruzimamatovich , DSc, kafedra professori	
Tijorat banklarida kreditlash amaliyotini takomillashtirish yo'llari	649
Norova Nozima Nabiyeвна , katta o'qituvchi	
Hufiyona iqtisodiyotni qisqartirish orqali mamlakat iqtisodiyotini rivojlantirish mexanizmlari	657
Pardayev Ilhomjon G'ulom o'g'li	
Jahondagi kuzatilayotgan globallashtirish va tabiatdagi o'zgarishlar oqibatida kelib chiqayotgan turli xatarlardan himoya qilishda sug'urta tashkilotlari oldida turgan vazifalar ("O'zbekinvest" EISK AJ misolida).....	661
Sayfullo Mirzoyev	
International Experiences on Restoration of Financial Stability Through Indicators in Commercial Banking Sector	666
Solijonova Muxlisa Azamatovna	
Pensiya yoshining pensiya ta'minoti tizimiga ta'siri.....	668
Tursunov Jaxongir Pulatovich , DSc	
Mamlakat iqtisodiyotini islom moliya instrumentlari orqali rivojlantirish istiqbollari.....	673
Xalikov Ulug'bek Rustamovich , PhD	
Sug'urta kompaniyalari va tijorat banklari integratsiyalashuv jarayonini zarurligi va ahamiyati.....	678
Xudoyberdiyeva Sadoqat Abdumannonova , mustaqil izlanuvchisi	

Qishloq xo'jaligi korxonalarini davlat tomonidan qo'llab quvvatlashning innovatsion menejment tamoyillari...	683
Shaniyazova Zamira Oralbayevna , PhD	
Тенденции развития жилищного строительства.....	688
Алиева Зилола Маматвалиевна , доцент кафедры	
Tadbirkorlik subyektlarini moliyalashtirishning innovatsion usullari.....	692
Shakirova Nigora Axralovna , kafedra dotsenti v.b.	
Nodavlat notijorat tashkilotlari mablag'larining shakllanishi va nazorat qilinishi.....	698
Xusanov Nishonboy Abdusattarovich , filologiya fanlari doktori, professor	
Спиртные напитки - вред здоровью	702
Кариева Халима Икромжоновна , старший преподаватель кафедры	
Importance of Social Infrastructure Development in Rural Areas	706
Munisa Alimova	
Davlat xizmatida agile loyiha boshqaruvi texnologiyasidan foydalanish	709
Ishaqova Zebo Murodovna , f.f.n. (PhD), tadqiqotchi	
Korxonalar moliyaviy tahlilining ahamiyati	714
Karimov Eminjon Gapardjonovich , doktorant	
Рекреация как основа духовно-культурного возрождения нации и социально-экономического развития страны	716
Алимова Гузал Алишеровна , Доктор философии (PhD) по экономическим наукам	
Развитие тепличного плодовоовощеводства и создание в отрасли цепочки добавленной стоимости Республики Узбекистан.....	722
Дурманов Акмал Шаймарданович , PhD, доцент кафедры	
Oliy ta'lim muassasalarida ilmiy-tadqiqot faoliyatini rivojlantirishning innovatsion usullari.....	734
Mirzaliyev Sanjar Maxamatjon o'g'li , DSc, mustaqil izlanuvchi	
Роль виртуальных банков в развитии экономики Узбекистане.....	738
Каримов Нарбой Ганиевич , доктор экономических наук; Ниязметов Мансур Рустамович	
Xotin-qizlarni ish bilan ta'minlashga ko'maklashish imkoniyatlari	742
Xayitov Abdimannon Buxarovich , iqtisod fanlari nomzodi	
Maxsus iqtisodiy zonalar: mazmun-mohiyati, ulardagi investitsiya muhitini yaxshilash	748
Ja'sur Umirzoqov Artiqboy o'g'li , PhD, dotsent	
Современные тенденции формирования системы критериев рабочих мест в условиях экологизации экономики	754
Ходжаева Нодирахон Абдурашидовна , PhD, профессор	
Yangi O'zbekistonda xizmatlar sohasi – mamlakat taraqqiyotining drayveri	760
Yusupov Muxamadamin , kafedra dotsenti	
Oliy ta'lim tizimida olib borilayotgan islohotlarning zarurati	767
Anvar Bazarbayevich Gafurov , PhD (i.f.f.d)	
Kichik sanoat zonalaridagi korxonalar raqobatbardoshligini oshirish.....	774
Shodmonqulov Kamoliddin Murodillayevich , kafedra dotsenti v.b.	
Pensiya yoshining pensiya ta'minoti tizimiga ta'siri.....	778
Tursunov Jaxongir Pulatovich , DSc	
Tibbiy sug'urtada innovatsiyalar va IT-texnologiyalarning qo'llanilishi	784
Xalikulova Gulzada Tadjimuratovna , PhD, kafedra dotsenti	
Improvement of Scientific Methodological Bases of Innovative Management of Higher Education Institutions.	789
Gafurova Dilshoda , PhD	
Leveraging Public-Private Partnerships for Strategic Investment Financing.....	793
Yakubova Samira , PhD	
Iqtisodiyotni raqamlashtirish sharoitida banklarning o'rni.....	797
Adilova Zohida Ikromjonovna	
Turistik resurslarning salohiyatdan samarali foydalanishning nazariy asoslari	801
Alimardonova Zebuniso Mamarajabovna , mustaqil izlanuvchi	
Respublikamizda qimmatli qog'ozlar bozorini raqamlashtirishning o'ziga xos jihatlari	805
Xojiyev Jaxongir Dushabayevich , kafedra dotsenti v.b.	
Исследование алюминиевого порошка как строительный материал	809
Шарипова Мадина Конгратбаевна , преподаватель	
Bank tizimi samaradorligini oshirishda chakana bank xizmatlarining o'rni.....	812
Raxmatov Temur Sotiboldiyevich , PhD	

Lizing faoliyatini kreditlashda anderraytingdan foydalanishning o'ziga xos xususiyatlari	818
Latipova Shaxnoza Maxmudovna	
Milliy moliya bozorini rivojlantirish xususidagi ilmiy-nazariy qarashlar	824
Burxanov A. U. , i.f.d., professor, Muratov Amir Timur ug'li , talaba	
Iqtisodiyotda yashil innovatsiyalarni joriy etishni konseptual asoslari.....	829
Ruzibayeva Nargiza Hakimovna , kafedra dotsenti	
Цифровизация страховых претензий является основным механизмом развития страховой отрасли.....	835
Узакова Камола Бехзодовна , ассистент кафедры	
O'zbekiston va MDH mamlakatlari soliq tizimining qiyosiy tahlili	839
Bobomurotova Manzura Panji qizi , mustaqil tadqiqotchi	
Soliq ma'muriyatchiligi tizimida samarali soliq nazoratini tashkil etish masalalari.....	845
Poyonov Bobir Bekmurod o'g'li , Bobomurotova Manzura Panji qizi , mustaqil tadqiqotchilar	
Banklarda aktivlar portfellarining zamonaviy holati	851
Murodova Mohigul Chori qizi , katta o'qituvchi	
Vaqtni boshqarish texnologiyasidan foydalangan holda talabalarning o'quv faoliyatida o'zini o'zi tashkil etishini rivojlantirish muammosini o'rganishning nazariy asoslari.....	855
Otajonova Maftuna Sultonmurodovna , tayanch doktorant	
Kredit-modul tizimida talabalarning mustaqil ishini rejalashtirish va tashkil qilish	859
Ustadjalilova Xurshida Aliyevna , p. f. n.	
Erkin iqtisodiy hududlarga investitsiyalarni jalb etish innovatsion taraqqiyot omili sifatida	863
Sheraliyeva Saida Azatovna , katta o'qituvchi	
Paxta-to'qimachilik klasterlari mahsulotlari eksportini motivatsiyalash mexanizmi	868
Mansurov Saidxo'ja Kamalovich , tayanch doktorant	
O'zbekiston Respublikasida soliq tavakkalchiligini boshqarishning hozirgi zamon muammolari.....	875
Abdusherozov Abdullo Baxtiyorovich , mustaqil izlanuvchi	
Modern Methods of Tax Control: Analysis, Problems and Solutions.....	879
Ergasheva Malikakhon , Independent researcher	
Iqtisodiyotni raqamlashtirish mehnat bozorida bandlik darajasini oshirish omili sifatida.....	884
Amanov Otabek Amankulovich	
Tashqi savdo – statistik o'rganishning obyekti sifatida.....	888
Ergashev Mirjon Yorqin o'g'li , tayanch doktorant	
Nodavlat notijoart tashkilotlarida maqsadli tushumlarga doir ishchi schotlarni takomillashtirish.....	893
Ne'matov Oybek Ismatullayevich , PhD	
Kichik biznes subyektlarida marketing strategiyasini qo'llash va uni takomillashtirish	897
Saidaxmedova Nodira Ilxamovna , DsC	
Библиометрический анализ области знаний налогового администрирования.....	902
Bokhodir Isroilov , Doctor of Economics, Boburshokh Ibragimov , PhD	
Soliq qarzini undirish amaliyoti va uni tartibini takomillashtirish tahlili.....	909
Raximova Shaxlo Rajapboyevna , mustaqil tadqiqotchi	
Dorivor o'simliklarni yetishtirish va qayta ishlashda davlat tomonidan qo'llab-quvvatlashning ahamiyati.....	915
Xo'jaqulova Nigora Rustamovna , PhD	
Davlat byudjeti daromadlarini shakllantirishda soliqlarning ta'sirini boshqarish	922
Maxmudov Anvarjon Maxmudovich , mustaqil izlanuvchi	
O'zbekistonda tijorat banklarining investitsion faoliyatining ekonometrik tahlili	930
Achilov Uyg'unjon Ulug'bekovich , dotsent	
Семья и ее роль в воспитании молодежи.....	935
Зайналов Жахонгир Расулович , профессор, Бердикулов Журабек , ассистент	
Don mahsulotlari korxonalarida ishlab chiqarish xarajatlarining boshqaruv hisobi, auditi va tahlil qilishga oid tadqiqotlarga doir mulohazalar.....	938
Nosirov Ilhom Abbosovich , i.f.d., Abdilalimov Akmaljon Obidjanovich , mustaqil izlanuvchi	
Повышение эффективности маркетинговой деятельности издательско-полиграфических компаний..	943
Холмирзаева Феруза Абдуллаевна	
Совершенствование учета качества в предприятиях по хранению и переработке зерна.....	949
Холбеков Расул Олимович , доктор экономических наук, профессор	
Mamlakatimizda oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlashning zamonaviy yo'nalishlari.....	956
Axmedova Nafisa Amriddin qizi	

Iste'molchilarga yo'naltirilgan marketing strategiyalarini takomillashtirish.....	962
Ruziyeva Shaxlo Raupovna	
Xo'jalik yurituvchi subyektlarda ichki auditni tashkil qilishning nazariy asoslari	968
Maxmudova Sharifa Elmurodovna , tayanch doktorant	
Tijorat banklarining chakana xizmatlari va ularga ta'sir etuvchi omillar	972
Xudayarova Xurshida Abdunazarovna , PhD	
Xalqaro lizing munosabatlarini rivojlantirish va zamonaviy texnologiyalarni joriy etishda uning rolini oshirish	978
Latipova Shaxnoza Maxmudovna	
Raqamli banklar faoliyatini tahlil qilish (Tinkoffbank misolida).....	983
Nabiyeva Feruza Odilovna , tayanch doktorant, Parpiyeva Ra'no Abdurasulovna	
Пути организации инновационных процессов в Узбекистане	988
Насиров Дилшод Фарходович	
Цифровизация банков: риски и стратегии управления финансовыми активами в цифровой эпохе.....	992
Кодиров Бобур Абдулбори угли , магистр	
Tijorat banklari depozit bazasini optimallashtirish masalalari	1000
Jumayev Muzaffar Mahmud o'g'li	
Tijorat banklari operatsion xarajatlarini optimallashtirishning ayrim jihatlari	1005
Sayfullayev Sirojiddin Soli o'g'li	
Bank kapitali barqarorligini oshirishda iqtisodiy mexanizmlardan foydalanish holati.....	1010
Vasiyev Alisher Samiyevich	
O'zbekistonda fiskal va monetar siyosatni muvofiqlashtirish amaliyotining institutsional tahlili	1014
Hakimjon Hakimov	
O'zbekiston Respublikasi tijorat banklari kredit foiz stavkasini muvofiqlashtirish masalalari	1019
Umurzoqova Adiba Ochilovna	
Korxonalarining investitsiya faolligini ta'minlashda soliq rag'batlarining samaradorligini oshirish	1024
Ilyasova Barno Axmadovna , mustaqil tadqiqotchi	
Xitoy sug'urta bozorida onlayn sug'urta xizmatlar tahlili.....	1028
Qarshiyev Daniyar Eshpulatovich , Iqtisodiyot fanlari falsafa doktori (PhD)	
Ayrim rivojlanayotgan davlatlarda innovatsion bank xizmatlarining rivojlanish tendensiyalari	1033
Maxmudova Muxlisa Qodirjon qizi , PhD	
Soliq ma'muriyatchiligi faoliyati samaradorligini matematik simulyatsion modelashtirish.....	1041
Artikov Ne'matulla Abdusalamovich	
O'zbekistonda akademik mustaqillikni qo'llab-quvvatlash: 2022-yilgi AFI tadqiqotidan olingan tushunchalar va ilmiy istiqbollar	1046
Yuldashev Feruz Isroil o'g'li , tayanch doktorant	
Mintaqaviy rivojlanishdagi nomutanosiblikni tartibga solish funksiyalari.....	1052
Mullabayev Baxtiyarjon Bulturbayevich , iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori	
Tijorat banklarining innovatsion marketing strategiyasi samaradorligini oshirish yo'llari	1058
Tadjibayeva Nigora Gulomjonovna , mustaqil tadqiqotchi	
O'zbekistonda oliy ta'lim tizimini rivojlantirishning marketing strategiyasi va uning amal qilish mexanizmi	1064
Muxtorova Umida Karimovna , katta o'qituvchi	
Аспекты здоровья и питания: влияние продукции животноводства на устойчивые и здоровые рационы	1070
Нуриллаев Рахмат Ярашевич , к.с.х.н., доцент	
Роль платежных систем в функционировании электронной коммерции	1075
Бабаева Гузаль Яшиновна , доцент кафедры	
Oilaviy biznes bo'yicha jahon amaliyoti tahlili	1081
Toshpo'latov Murodulla Sobirjon o'g'li	
Milliy iqtisodiyotda sanoat tarmog'ining tutgan o'rni.....	1086
Jo'rayev Dilshod Maxmudjonovich	
To'qimachilik sanoat korxonalarida marketing strategiyasi.....	1091
Tillyaxodjayev Azizxon Aloxonovich , iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)	
Mamlakatimiz iqtisodiyotini rivojlantirishda tashqi iqtisodiy savdoning ahamiyati.....	1095
Ibodullayev Abror Axrorovich , dotsent, Gulov Ma'ruf G'ayrat o'g'li , Muxtorov Ilhom Avazjon o'g'li , talabalar	
The Impact of Corporate Monopolies on Market Competition and Economic Health	1100
Nimatullayev Khondamir Tursunboy ugli , Avazov Ilkhom Ravshanovich	

Проблемы и перспективы зеленой экономики в Республике Узбекистан	1104
Тураева Адиба Икрамовна , старший преподаватель кафедры	
Quantifying the Return on Investment for Businesses in Adopting Green Construction Practices	1109
Gulsarakhon Muhammadyoqub kizi Ostonakulova , DSc	
Ishlab chiqarish tafovutining markaziy bank monetar siyosati qarorlariga ta'siri	1117
Duskobilov Umidjon Sharofiddinovich , PhD	
Iqtisodiyotni globallasuvi sharoitida xo'jalik yurituvchi subyektlar barqarorligining nazariy metodologiyasini takomillashtirish.....	1122
Kalandarova Nargiza Narimanovna , PhD	
Aksiyadorlik jamiyatlarining fond birjalarida listingdan o'tish tartibi va mamlakatimiz amaliyoti.....	1128
Narimonov Sayfullaxon Sunnatillo o'g'li , tayanch doktorant	
Hududlar moliyaviy barqarorligini ta'minlashda investitsiya jozibadorligini oshirishning nazariy jihatlari	1135
Sunatullayeva Shaxnoza Xurshid qizi , tayanch doktorant	
Kichik biznes uchun muqobil moliyalashtirish manbalari va vositalari: xorijiy tajriba.....	1142
Xolikov Sarvar Xayitbayevich	

HUDUDLAR MOLIYAVIY BARQARORLIGINI TA'MINLASHDA INVESTITSIYA JOZIBADORLIGINI OSHIRISHNING NAZARIY JIHATLARI

Sunatullayeva Shaxnoza Xurshid qizi
Toshkent moliya instituti tayanch doktoranti

Annotatsiya: Jahon iqtisodiyotida ro'y berayotgan inqirozli jarayonlarni barataraf etish, iqtisodiy faollikka yetaklovchi hamda hududlardagi qator muammolarni barham topishiga imkon beruvchi omil bu investitsiyalardir. Maqolada hudud moliyaviy barqarorligini ta'minlashda investitsiya jozibadorligini oshirishning xorij va mahalliy iqtisodchi olimlarining ilmiy nazariyalari, yondashuvlariga bag'ishlangan. Shuningdek, olib borilgan ilmiy tadqiqotlardan kelib chiqib mualliflik yondashuvlari keltirilgan.

Kalit so'zlar: hudud, to'g'ridan to'g'ri investitsiyalar, investitsiya siyosati, investitsion faollik, qo'shilgan qiymat, investitsiya muhiti, investitsion jozibadorlik.

Abstract: Investments are the factor that helps eliminate the crisis processes occurring in the global economy, leads to economic activity and solves a number of problems in the regions. The article discusses scientific theories and approaches of foreign and domestic economists to increase investment attractiveness in ensuring the financial stability of the region. The author's approaches based on scientific research are also presented.

Key words: territory, direct investment, investment policy, investment activity, added value, investment climate, investment attractiveness.

Аннотация: Инвестиции являются тем фактором, который помогает устранить кризисные процессы, происходящие в мировой экономике, приводит к экономической активности и решает ряд проблем в регионах. В статье рассматриваются научные теории и подходы зарубежных и отечественных экономистов по повышению инвестиционной привлекательности в обеспечении финансовой стабильности региона. Также приведены авторские подходы, основанные на проведенных научных исследованиях.

Ключевые слова: территория, прямые инвестиции, инвестиционная политика, инвестиционная деятельность, добавленная стоимость, инвестиционный климат, инвестиционная привлекательность.

KIRISH

Mamlakatimizda Yangi O'zbekistonni barpo etish jarayonida hududlarni ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyotini ta'minlash, shuningdek, iqtisodiyot tarmoqlarini rivojlantirish va mahalliy mineral-xom-ashyo resurslari bazasida qo'shimcha qiymatli mahsulotlar ishlab chiqarishni yo'lga qo'yish muhim vazifalardan biridir. "Biz iqtisodiyotimizga sarmoya kiritishga intiladigan investorlar uchun hududlar va tarmoqlar bo'yicha investitsiya loyihalarini puxta shakllantira olsak, bu masalada ijobiy natijaga erishish mumkin. Bu borada maxsus iqtisodiy zonalar biznes subyektlarini joylashtirish, ularga imtiyoz va preferensiyalar berishni tashkiliy va huquqiy jihatdan tartibga solish lozim" ^[1]. Bundan kelib chiqqan holda, jumladan, maxsus iqtisodiy zonalar faoliyati samaradorligini oshirish, raqobatdosh mahsulotlar ishlab chiqarishni rag'batlantirish, yangi ish o'rinlari yaratish asosida hudud moliyaviy imkoniyatlarini erkin iqtisodiy zonalar faolligini ta'minlash asosida rivojlantirishga yo'naltirilgan tadqiqotlarni keng yo'lga qo'yish maqsadga muvofiq.

Iqtisodiy o'sishni ta'minlash uchun 2030-yilgacha kapital qo'yilmalar hajmlarini – 3,1 baravar, to'g'ridan to'g'ri xorijiy investitsiyalarni – 7,0 baravar ko'paytirish talab etiladi. Bunda mintaqalarning moddiy-texnik va moliyaviy bazasini mustahkamlash, sermahsul ish o'rinlari tashkil etilishini va mahalliy aholi daromadlari oshishini ta'minlaydigan infratuzilmaviy, ishlab chiqarish va ijtimoiy loyihalarni amalga oshirish uchun mahalliy resurslar va imkoniyatlarni jadal safarbar qilish yo'li bilan mintaqaviy omildan samarali foydalanishga urg'u beriladi. Bunda sanoat ishlab chiqarishlarini samarali rivojlantirish, joylashtirish xususiy va xorijiy investitsiyalarni jalb etish uchun iqtisodiy- ixtisoslashtirilgan zonalar, tarmoq klasterlari, kichik sanoat zonalar, innovatsion markazlar, texnoparklarning afzalliklari ustunligidan foydalanishga alohida ahamiyat beriladi ^[2].

O'zbekistonda keyingi yillarda hududlar sanoati rivojlanishiga, bu sohada texnologik va innovatsion siyosatni amalga oshirishga, xarajatlarni kamaytirish maqsadida yuqori texnologiyalarni tatbiq etishga alohida e'tibor qaratilmoqda. Jumladan, hududlarda tabiiy resurslar yetishmasligi hamda muntazam ravishda ular narxining oshib borishi, sanoat ishlab chiqarishida iste'mol, ijtimoiy va ekologik standartlarning o'zgarishi va murakkablashib borishi bunga misol bo'ladi. Shuningdek, raqobatning kuchayishi, sanoat ishlab chiqarishi samarasining doimiy ravishda oshib borish zaruriyati, ishlab chiqarilayotgan tovarlarning sifat va texnologik ko'rsatkichlariga talabning qat'iylashuvi tufayli ilmiy texnik taraqqiyotning mahsuli sifatida mehnat unumdorligini oshirish va ishlab chiqarish vositalarini takomillashtirish orqali mahsulot raqobatbardoshligini oshirish zaruriyatiga aylanmoqda.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Hududlar moliyaviy barqarorligini ta'minlashda investitsion jozibadorlikni oshirish bo'yicha bir qancha xorijlik va mahalliy iqtisodchi olimlar tomonidan tadqiqotlar olib borilgan. Mamlakat hududlari investitsiya faoliyati to'g'risida I. A. Blankning fikricha, iqtisodiyot tarmoqlarining investitsiya jozibadorligini baholashning uch asosiy elementi mavjud: iqtisodiyot tarmoqlari rivojlanishining istiqbol ko'rsatkichlari, korxonalarning o'rtacha rentabellik darajasi, hududiy investitsiya risklarini baholash. Mamlakat hududlarining investitsiyaviy jozibadorligini baholashning asosiy elementlariga esa: hududning umumiy iqtisodiy rivojlanish darajasi, investitsiya infratuzilmasi, bozor munosabatlari va tijorat infratuzilmasi darajalari sanaladi.

Shu bilan birga, hududda investitsiya faoliyatini yuritish xavfsizligi holati va hududning demografik holati kiritilgan. Bir guruh MDH iqtisodchi olimlari I. R. Zaripova, V. R. Xafizova, M. A. Verxolaz, N. M. Sabitovalar "hududlarning moliyaviy imkoniyatlari" tushunchasi bilan "mahalliy moliyaviy imkoniyatlar" tushunchasini bir tomondan, "moliyaviy resurslar" va "moliyaviy imkoniyatlar" tushunchalarini ikkinchi tomondan bir xil ma'noda talqin etilishi kuzatilgan ^[3]. Ikkinchi guruh iqtisodchilar esa A. L. Kolomnes, A. I. Novikovalar hududlarning moliyaviy imkoniyati tarkibida yuridik shaxslar, aholi va davlatning moliyaviy resurslarini ajratib ko'rsatganlar ^[4]. Hudud moliyaviy imkoniyatini baholashning o'ziga xos uslubiyoti to'liq o'rganilmagan.

Bizning fikrimizcha, moliyaviy imkoniyatni hududlarga nisbatan talqin etilganda, uning doirasini mahalliy budjet daromadlari bazasi bilangina cheklab qo'ymasdan, balki hudud moliyaviy resurslarining boshqa elementlarini ham, shu bilan birga, hududga qo'shimcha jalb qilinishi mumkin bo'lgan mablag'larni ham qamrab olishi kerak.

Mahalliy iqtisodchi olimlarimizdan Sh. Mustafaqulov o'z monografiyasida xorijiy investiyalarning mamlakat hududlariga ta'sirini baholab, to'g'ridan to'g'ri xorijiy investitsiyalar oqimini mamlakat milliy iqtisodiyotiga yo'naltirish bilan bir qatorda, ijtimoiy-siyosiy masalalar ham hal etiladi..., investorlarning qarorlariga nafaqat iqtisodiy naflik, balki ijtimoiy naflik ham sezilarli ta'sir ko'rsatadi, deya ta'kidlaydi ^[5].

Tadqiqot ishida keltirilgan nazariy yondashuvlar, ularning asosini tashkil etadigan belgilar investitsiyalarni boshqarishda hududiy investitsion faoliyatlarni amalga oshirishda va tizimli yondashuvni ko'zlagan holda belgilangan vazifalar majmuini hal etish imkoniyatini beradi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqotni olib borishda analiz va sintez, induksiya va deduksiya, statistika va qiyosiy taqqoslash kabi tadqiqot usullaridan foydalanildi. Tadqiqot jarayonida olingan nazariy natijalarning qisqacha tavsifi:

- hudud investitsion muhit jozibadorligi va hududning iqtisodiy salohiyati hamda hududning moliyaviy imkoniyatlarining nazariy yondashuv-larini asoslab berish;
- investitsion muhit jozibadorligini oshirishga ta'sir etuvchi omil-larning rolini o'rganish;
- O'zbekistonda hudud investitsion jozibadorligini faoliyatining zamonaviy holati, asosiy iqtisodiy ko'rsatkichlari va samaradorlik darajasini tahlil qilish.

TAHLIL VA NATIJALAR

Bozor munosabatlarining rivojlanishi bilan investitsiyalarning tabiati va shakllari ham, investitsiya loyihalari samaradorligini baholash ko'rsatkichlari tizimi va ularni tanlash mezonlari ham o'zgarib bormoqda. Investitsion jarayonlar beqaror, tez o'zgaruvchan muhitda sodir bo'lganligi sababli, noaniqlik va xavfsizlik omillarining ta'siri sezilarli darajada oshib bormoqda. Bunday sharoitda investitsiyalarni boshqarish va investitsiya jarayonlarida yuqori salohiyat talab etiladi. Makro-, mezo- va mikroiqtisodiy darajalarda investitsiya dasturlarini ishlab chiqish, investorlarga kreditlar va kafolatlar berish tartiblarini belgilash, investitsiya faoliyatini axborot-texnik ta'minlash bo'yicha maxsus institutsional tuzilmalarni yaratish zarurati ortib bormoqda.

Har qanday iqtisodiy tizimda (mintaqa, tarmoq va boshqalar) investitsiya faoliyatining asosiy subyektlari buyurtmachi (investitsiyadan foydalanuvchi) va investor hisoblanadi. "Investitsiya jozibadorligi" iqtisodiy mazmunini hisobga olgan holda investitsiya faoliyatini tashkil etishning quyidagi asosiy tamoyillarini ko'rsatish mumkin:

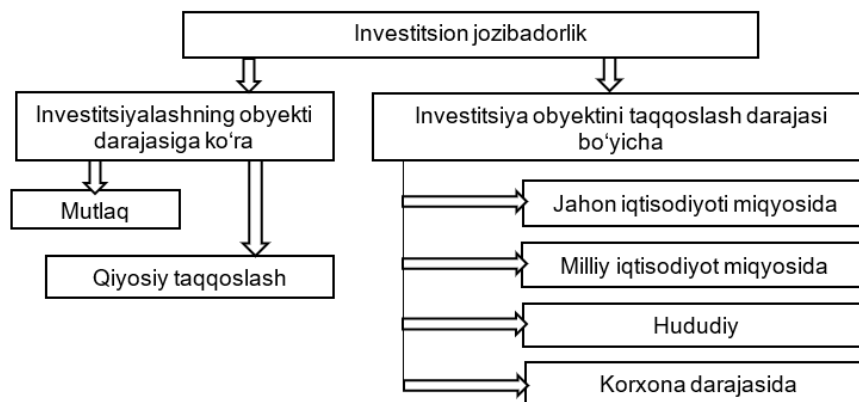
- ixtiyoriy investitsiyalar;
- investitsiya jarayoni ishtirokchilarining huquqlari tengligi;
- barcha investorlar uchun huquqlarning tengligi (faoliyat turlari va mulkchilik shaklidan qat'iy nazar); agar qonun hujjatlarida boshqacha tartib nazarda tutilgan bo'lsa;
- investitsiya xavfsizligi;
- amaldagi qonun hujjatlariga rioya qilgan holda investitsiya jarayoni subyektlarining investitsiya faoliyatiga aralashmasligi;
- investitsiya faoliyati mezonlarini tanlashda mustaqillik;
- investitsiya jarayoni ishtirokchilarining investitsiya faoliyatini amalga oshirishda huquq va manfaatlarini hurmat qilish ^[6].

Investitsiya faoliyati investorlar tomonidan shartnoma asosida amalga oshirilishi mumkin. Bunda bitim (yoki shartnoma) investitsiya jarayoni subyektlari o'rtasidagi munosabatlarni belgilaydi. Investitsiya manbalari sifatida xo'jalik yurituvchi subyektlarning o'z mablag'lari, jalb qilingan moliyaviy resurslar, qarz mablag'lari, budjet va budjetdan tashqari jamg'armalarning investitsion mablag'lari, xorijiy investitsiyalar va boshqalar kiradi ^[7].

Mamlakat hududlarida va davlat uchun strategik ahamiyatga ega bo'lgan, jumladan, sanoat majmuasini o'z ichiga olgan tarmoqlarda investitsiya faoliyatini amalga oshirish davlat va hudud organlarining qat'iy nazorati ostida amalga oshirilishi kerak bo'ladi. Investitsiya faoliyati subyektlari, shuningdek, hududlarni har tomonlama ijtimoiy-iqtisodiy va ilmiy-texnikaviy takomillashtirish maqsadida investitsiya siyosatini ishlab chiqadi. Bizningcha, investitsiyalar hududiy sanoat komplekslarini yanada iqtisodiy rivojlantirishning asosiy omili hisoblanadi. Ularga investitsiya jozibadorligini shakllantirish va bu jarayonni boshqarish orqali hozirgi bosqichda investitsiyalarni jalb qilish va ularning iqtisodiy rivojlanishini jadallashtirish mumkin. Shuning uchun investitsiya jozibadorligini oshirishning nazariy va amaliy masalalari so'nggi yillarda mamlakatimiz milliy iqtisodiyotida ancha dolzarb ahamiyatga ega bo'lib bormoqda.

Iqtisodchi olim va ekspertlar tomonidan olib borilayotgan tadqiqotlar shuni ko'rsatmoqdaki, ular tomonidan hudud, alohida tarmoqlar, iqtisodiy faoliyat sohalarining investitsion jozibadorligini aniqlash, baholash va tahlil qilish bo'yicha turli yondashuvlar ishlab chiqilgan. Bundan tashqari, investitsion jozibadorlik va investitsiya muhiti kabi tushunchalarga bo'lgan turli ta'riflar va ularning o'zaro bog'liqligi to'g'risida munozaralar keltirilgan. Jumladan, MDH iqtisodchi olimlaridan A. Kretinin "hududning investitsion jozibadorligi", deb nomlangan tadqiqotida "investitsiya muhiti ko'p jihatdan investorlarning ma'lum bir davlatda investitsiya faoliyatini amalga oshirishga yaratilgan qulayliklarga hamda investitsiya muhitini ifodalovchi ko'rsatkich natijalarga, investitsiyalarga nisbatan u yoki bu investitsiya obyektiga nisbatan yaratilgan imtiyoz va qulayliklarni aks ettiradi ^[8]. Shuningdek, investitsion jozibadorlik va investitsiya muhitini biri biriga o'xshash tushuncha ekanligini hamda ularning tarkibidagi ikkita muhim birlikni, ya'ni investitsiya salohiyati va investitsiya xavfi(riski)ga alohida e'tibor qaratish lozimligini ko'rsatib o'tishadi.

Fikrimizcha, bunday yondashuvga qo'shilish ancha qiyin. Chunki, investitsion jozibadorlik investitsiya muhiting muhim xususiyatlari va tarkibiy qismlaridan biri bo'lib hisoblanadi. Investitsion jozibadorlik investitsiya obyektini muayyan investor tomonidan baholashni nazarda tutadi hamda investitsiya muhiti esa obyektiv xususiyatga ega va bunday yondashuvni inkor etadi. Binobarin, investitsiya jozibadorligini baholash investorlarning toifalari, maqsadlari va imkoniyatlariga bog'liq bo'lib, investitsiya muhiti investitsiya faoliyati yoki jarayonining turli subyektlari uchun doimiy qiymat hisoblanadi. Investitsion jozibadorlikni baholash, investitsiya obyektlari va maqsadlari, obyektlar va maqsadlarning xilma-xilligi haqidagi ko'plab turli xil qarashlar hamda ularni aniqlashtirishni talab qiladi va investitsiya jozibadorligini batafsil ifodalash imkoniyatini beradi. Bizning fikrimizcha, investitsion jozibadorlikning iqtisodiy mazmuniga bo'lgan eng to'liq ta'rifi MDH iqtisodchi olimi Yu. P. Ryabov tomonidan berilgan. U investitsion jozibadorlikni investitsiya obyekti sifatida qarab chiqadi va quyidagi turlarini alohida ko'rsatib beradi: transmilliy, milliy, mintaqaviy va korxona darajasida. Qolaversa, ularning har birini milliy iqtisodiyot bilan bog'lagan holda, tarmoqlar, individual ishlab chiqarish va boshqa faoliyat turlari bilan bog'liqligini o'rganish, taxliol qilish mumkinligini ko'rsatib o'tadi ^[9]. Shuningdek, investitsion jozibadorlikning mutloq va qiyosiy turlarini ham alohida o'rganish kerak. Mutloq investitsion jozibadorlik biron-bir investitsiya obyektini, qiyosiy jozibadorlik esa qiyosiy taqqoslanadigan boshqa obyektlarga nisbatan investitsiya obyektini xarakterlaydi (1-rasm).

1-rasm: Investitsion jozibadorlikning ifodalanishi

Ba'zi mualliflar makro va mikro darajadagi investitsion jozibadorlikni ham alohida ko'rsatib o'tadilar. Makroiqtisodiy darajadagi investitsion jozibadorlik davlat tomonidan milliy iqtisodiyotni rivojlantirish maqsadida iqtisodiyotda faoliyat yuritayotgan barcha xo'jalik yurituvchi subyektlar, shu jumladan, xorijiy investorlar uchun foydali investitsiyalar uchun yaratib berilayotgan bir qator qulayliklar bilan belgilanadi. Makro darajada samarali investitsiyalash shartlari quyidagi omillar ta'siriga bog'liq:

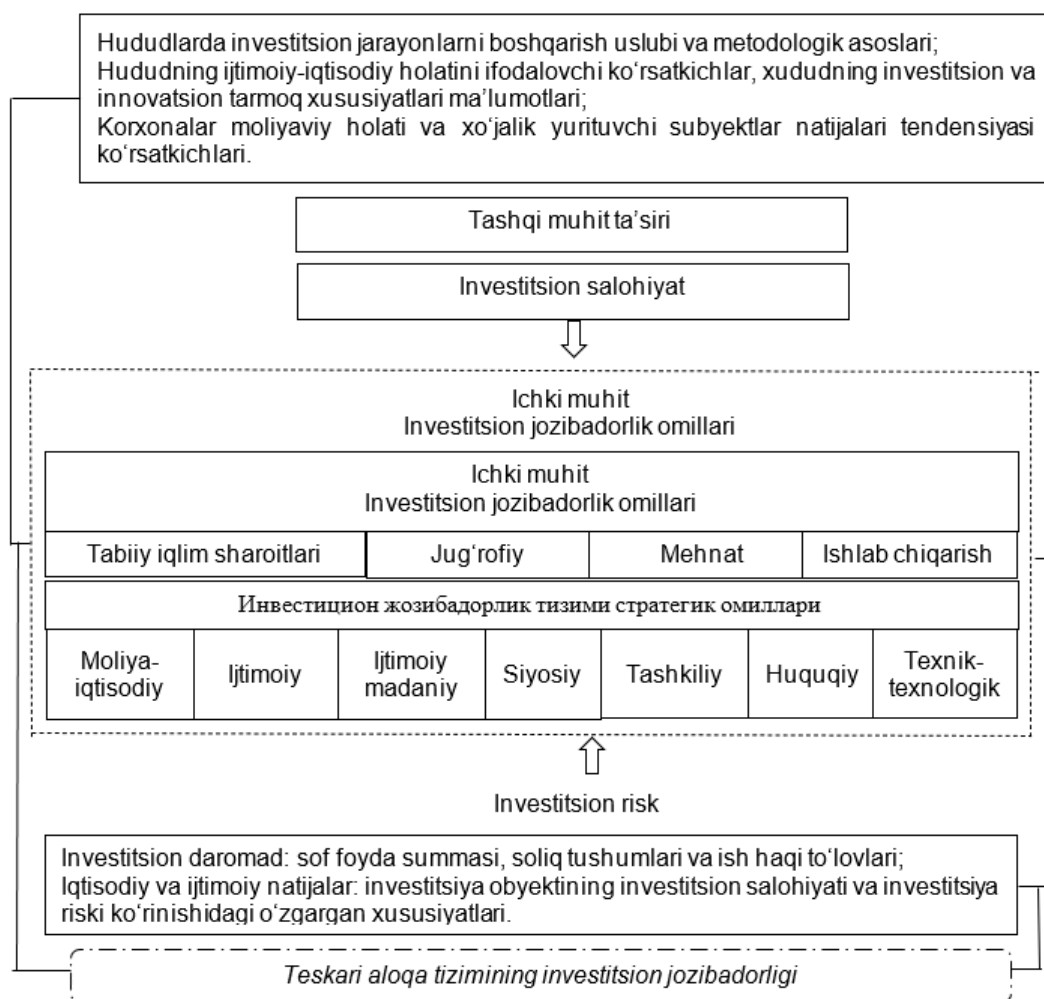
- siyosiy tizimning barqarorligi va uning samarali prognozlash;
- milliy iqtisodiyotning holatini ifodalovchi ko'rsatkichlar tendensiyasi (inflyatsiya darajasi, yalpi ichki mahsulotning o'sish sur'ati, eng muhim mahsulot turlarini ishlab chiqarish hajmlari, budget taqchilligi va boshqalar);
- hudud va iqtisodiyot tarmoqlarining innovatsion va investitsion samaradorligining davlat tomonidan tartibga solish tizimi darajasi;
- davlatning soliq siyosati;
- mamlakatning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish darajasi, aholi turmush va farovonlik darajasi;
- investitsiya xatarlari darajasi va iqtisodiy muhitning noaniqligi va boshqalar ^[10].

Bir qator mualliflar investitsion jozibadorlik yordamida ma'lum bir loyiha yoki dasturga sarmoya kiritishning maqsadga muvofiqligi yoki yo'qligini tahlillar orqali baholash, shuningdek, muqobil resurslarni taqsimlash imkoniyatlari va muqobil variantlari samaradorligiga bog'liq deb ko'rsatishadi ^[11]. Boshqa bir xorijlik iqtisodchi olimlar I. I. Roizman va I. V. Grishinalar investitsiya jozibadorligini asosiy kapitalga kiritilgan investitsiyalar uchun potensial samarali talabning ko'rsatkichi sifatida izohlaydi ^[12]. Yana bir iqtisodchi olimlardan S. M. Markov investitsion jozibadorlikni ichki muhit holati sifatida korxona tuzilmasi, xodimlari, texnologiyalarini ko'rsatsa va investitsiyalashni esa tashqi muhitning muhim omili sifatida ko'rsatadi. Ichki muhitning xususiyatlari va samaradorligi investitsion jozibadorlikni belgilaydi, tashqi muhitning tarkibiy qismlari (tabiiy, ekologik, ijtimoiy, ishlab chiqarish natijalari va boshqalar) bo'lib hisoblanadi ^[13]. I. A. Blank nuqtayi nazaridan esa investitsion jozibadorlik investitsiya obyekti faoliyat hayot sikli aylanishiga bog'liq. Uning fikricha, "o'sish" va "yetuklik" bosqichlarida korxonalar eng yuqori investitsion jozibadorlikka ega bo'ladi ^[14]. Agar biz uning yondashuviga qo'shiladigan bo'lsak, investitsiya jozibadorligi ma'lum bir obyektning investitsiya faoliyati sifatining umumiy xarakteristikasi bo'lib, aniq potensial investor tomonidan baholanadi degan xulosaga kelishimiz mumkin. Shuning uchun investitsiya jozibadorligini baholash jarayoni investor tomonidan investitsiya obyekti subyektiv baholanashidir. Tadqiqotchilar Yu. P. Ryabov va E. P. Ryabovalar investitsiya jozibadorligini ko'p parametrlilik ko'rsatkichlar ko'ra obyektning murakkab ijtimoiy-iqtisodiy xarakteristikasi sifatida tushunadi, bu investorga investitsiyalarning maqsadga muvofiqligini baholash imkoniyatini beradi ^[15]. Fikrimizcha, investitsion jozibadorlik ma'lum bir mamlakat, tarmoq, hudud, xo'jalik yurituvchi subyekt doirasida investitsiyalarga samarali talabni belgilovchi dastlabki mablag'lar va imkoniyatlar yig'indisi sifatida ma'lum bir tasnifga ega bo'lgan ko'rsatkichlar tizimi bilan ifodalash mumkin. Mamlakat va hududlarning investitsion jozibadorligini o'rganuvchi olimlar orasida S. M. Markovning fikrlari diqqatga sazovordir. U iqtisodchi olim L. B. Samoilovalar tomonidan investitsion jozibadorlikni mamlakatda (hududda) maqsadga muvofiq investitsiyalar uchun vaziyat qanchalik qulay ekanligini belgilaydi va hududning asosiy kapitaliga moliyaviy resurslarni jalb qilish intensivligining ko'rsatkichi bo'lib xizmat qiladi ^[16].

A. P. Gradov va boshqa bir qator mualliflar hududning investitsion jozibadorligini uning investitsion salohiyati va investitsiya riski deb tushunadilar, bu esa o'z navbatida bir-biri bilan chambarchas bog'liq bo'lib, hududga asosiy kapitalni jalb qilish uchun kapital qo'yilmalarning mumkin bo'lgan hajmini belgilaydi ^[17]. Iqtisodchi olimlardan A. Mashkin investitsiya jozibadorligini investorning ma'lum bir investitsiya obyekti, ya'ni individual loyihasini, umuman korxonani, korporatsiyani, shaharni, viloyatni va hokazolarni tanlashda afzalliklarini belgilovchi investitsiya shartlari majmui sifatida tushunadi.

U ushbu obyektlarning barchasi uchun umumiy xususiyatni aniqlaydi, ya'ni o'z budjeti va boshqaruv tizimiga ega bo'lishi lozim ^[18]. Biz uning nuqtai-nazarini qo'llab-quvvatlaymiz. Barcha darajadagi har bir obyekt va uning investitsion jozibadorligi, ayniqsa birlashtirilganda o'ziga xos muhim xususiyatlarga ega ekanligiga ishonamiz. Lekin yuqorida aytib o'tilganidek, investitsion jozibadorlikni nafaqat yirik obyektlar (mamlakat, hudud, sanoat va boshqalar) darajasida, balki mikro darajada ham ko'rib chiqish mumkin. Shunday qilib, masalan, E. I. Krilov va V. M. Vlasovlar investitsion jozibadorlikni mustaqil iqtisodiy kategoriya deb hisoblaydilar. Shuningdek, rentabellik, aksiyalar bahosi va to'lanadigan dividendlar darajasi, korxonalarning moliyaviy ahvolidning barqarorligi bilan tavsiflanadi ^[19]. Investitsiya jozibadorligini shakllan-tirishga korxonalarning strategik rivojlanish maqsadlari, ularning mahsulotlarining raqobatbardoshlik darajasi va iste'molchilar ehtiyojlarini to'liq qondirish qobiliyati, shuningdek, innovatsion faollik darajasiga ta'sir ko'rsatadi. Ushbu komponentlarning barchasi har bir investitsiya loyihasining jozibadorlik darajasini belgilaydi, ularni amalga oshirish uchun mablag'larni joylashtirishning pirovard nuqtasi korxonalar hisoblanadi. Shunday qilib, investitsiya jozibadorligining mohiyati va mazmuniga oid turli yondashuvlarni tahlil qilish hududiy investitsion jozibadorlikni shakllantirish xususiyatlari, baholash mezonlari va mexanizmini o'rganishga izchil yondashish imkoniyatini beradi. Shubha yo'qki, qator omillar ta'sirida har bir hudud va o'z hududida faoliyat yuritayotgan har bir iqtisodiyot tarmoq majmuasining o'ziga xos xususiyatlari mavjud. Boshqacha qilib aytadigan bo'lsak, strategik investor, agar uning rivojlanishiga keng ko'lamli inqiroz tahdid soladigan bo'lsa, biron-bir hudud yoki sanoatga sarmoya kiritishdan manfaatdor bo'lmaydi. Qolaversa, loyiha muayyan hudud yoki tarmoqda qanchalik moliyaviy foydali bo'lishidan qat'iy nazar, mamlakatdagi siyosiy va iqtisodiy beqarorlik xavfi kapitalni, ayniqsa, xorijiy kapitalni zarur miqdorda jalb etishga to'sqinlik qilishi mumkin ^[20].

2-rasm: Hududning investitsion jozibadorligi elementlarining o'zaro ta'sir etish mexanizmi

Bozor munosabatlaridagi investitsiya faoliyati barcha iqtisodiy jarayonlarda fundamental ahamiyatga ega ekan, uning xususiyatlarini hudud miqyosida qarab chiqish lozim. Mintaqaviy iqtisodiyot investitsion jozibadorlikka ta'sir etuvchi quyidagi xususiyatlarga ega: hududlarning iqtisodiy mustaqilligi ham ma'lum chegaralarga ega, chunki u milliy iqtisodiyotning quyi tizimi bo'lib, uning alohida qismi sifatida qaralishi mumkin emas. Tabiiy-

iqtim sharoitlari va geologik-geografik omillar asosan hududiy iqtisodiyotni oldindan belgilab beradi. Turli tarmoqlar va ishlab chiqarishlar mavjudligi sababli, hududiy iqtisodiyot qoida tariqasida, o'zini-o'zi ta'minlaydigan tuzilmaga ega emas, bu ko'plab hududlarning muayyan faoliyat sohalarida tor ixtisoslashuvini belgilaydi ^[21]. "Hududning investitsion jozibadorligi" tushunchasi juda keng va murakkab mazmunga ega. Aynan, uning tadqiqotlari ayniqsa, keyingi yillarda mamlakatimiz va xorij olimlarining katta e'tiboriga sazovor bo'lmoqda. Biroq, iqtisodiy adabiyotlarda bu konsepsiya uning mohiyati va iqtisodiy mazmunini aniqlashning yagona yondashuvi bo'yicha haligacha konsensus mavjud emas. Bundan tashqari, qo'shimcha tadqiqotlar mintaqaning investitsion jozibadorligini boshqarishning oqilona mexanizmini shakllantirish, shuningdek, uning tarmoqlarini rivojlantirishga investitsiya kiritishning maqsadga muvofiqligini baholashni talab qiladi.

Tadqiqot jarayonida biz mintaq kabi murakkab obyektни tizim sifatida ko'rib chiqamiz, bu haqda to'liqroq va batafsilroq tushunchaga ega bo'lish va uning elementlari o'rtasidagi sabab-oqibat munosabatlarini aniqlashga harakat qilamiz. Tizimli yondashuvning o'ziga xosligi umumiy ilmiy metodologik tamoyillarga asoslanib, obyektни tizim sifatida ko'rib chiqishga imkoniyatini berishi bilan belgilanadi. Tizimli yondashuv nuqtai nazaridan hududning investitsion jozibadorligi elementlarining o'zaro ta'sir mexanizmi 2-rasmda ko'rsatilgan.

Investitsion jozibadorlikni boshqarish jarayonining subyektlari iqtisodiy tizimning asosiy ishtirokchilari investitsiya faoliyatini olib boruvchilar va kiritilgan investitsiya orqali daromadlarni olishga manfaatdor biznes vakillari, davlat va xodimlardir. Hududning investitsion jozibadorligi obyektlari iqtisodiyotning quyi tarmoqlari, hududiy korxonalar, hududiy investitsion loyihalardir. Subyektlar va obyektlar o'rtasida investitsiya jozibadorligini shakllantirish, boshqarish jarayonining o'ziga xos xususiyatlari va mazmunini belgilaydigan qulay muhitda bir-biri bilan chambarchas uzviy bog'langan. Aynan, qulay shart-sharoitlar, imtiyozlar va boshqa sharoitlar mamlakat investitsion faolligini ham belgilab beradi.

Shunday qilib, hududning investitsion jozibadorligini boshqaruv jarayoni hududning barcha xususiyat va jihatlarini qamrab oladi. Hududning investitsion jozibadorligining asosiy elementlari bo'lib investitsion jozibadorlikka ta'sir etuvchi omillar, investitsiya jarayoni va investitsion daromad bo'lib hisoblanadi.

XULOSA

Yuqorida aytilganlarni umimlashtirib, xulosa qilishimiz mumkinki, hududning investitsion jozibadorligining iqtisodiy mazmuni ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish darajasiga, hududiy xususiyatlariga va natijada investorning investitsiyalarni muqobil tanlovi afzalliklarini belgilaydigan sanoatning o'ziga xos ishlab chiqarish natijalariga bog'liq bo'ladi. Shuningdek, olib borilgan ilmiy va nazariy izlanishlardan kelib chiqib, rivojlangan mamlakatlarning amaliy tajribasi, iqtisodiy rivojlanishni ta'minlash yo'lida hududning moliyaviy barqarorligini ta'minlashda investitsion jozibadorlikni oshirish borasida qabul qilingan qonunlari, ishlab chiqilgan qarorlarini o'rganish, hududlarga maqsadli investitsiya loyihalarini kengroq jalb etish bo'yicha ishlab chiqilgan usul va uslublarining kerakli jihatlarini Respublikamiz hududlarining iqtisodiy salohiyatidan kelib chiqib tatbiq etish muhim hisoblanadi. To'plangan amaliy tajribalarni hududlarning rivojlanish tendensiyaga muvofiq holda tatbiq etilishi hamda tavakkalchilikni pasaytirishga, mavhumlikni oldi olinishiga, yuqori samaradorlikning ta'minlanishiga olib keladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Oliy Majlisga murojaatnomasi. – Toshkent, 2018-yil 28-dekabr. – www.lex.uz
2. 2030-yilgacha O'zbekistonni ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirish Konsepsiyasi. – www.lex.uz
3. Зарипова И.Р., Хафизова В.Р. Баланс финансовых ресурсов территорий. 5-изд. Уфа: ГП Принт, 2014, с.86-90 9. Верхотаз М.А. Влияние степени использования экономического потенциала на состояние местных бюджетов. 6-изд. Белград: Искра, 2015, с.24-26 10. Сабитова Н.М. О понятии финансового потенциала региона и методологии его оценки // Финансы, 2016, №2, с.63-65.
4. Коломнец А.Л., Новикова А.И. О соотношении финансового и налогового потенциалов в региональном разрезе. //Налоговый Вестник, 2018, №3, с.-5; 12. Королева Н.В. Бюджетно-налоговая политика – как проявление экономической политики. Региональный аспект: 6-изд. Сыктывкар: Изд. Сыктывкарского Гос. Университета, 2014, с. 101- 106.
5. Sh.I.Mustafakulov, Investitsion muhit jozibadorligi: nazariya, metodologiya va amaliyot. Monografiya. –BMA. 2017. 208-b.
6. Астанакулов, О. Т. Т. Ф., Х. С. Т. Ф. Асатуллаев, and С. У. Халиков. "Анализ и оценка эффективности инвестиционных проектов." Халқаро молия ва ҳисоб" илмий-электрон журналы (2018).
7. Абыкаев, Н. Инвестиционный потенциал и экономический рост / Н. Абыкаев // Экономист. – 2000. – № 6. 14 стр.
8. Кренин, В.А. Инвестиционная привлекательность региона / В.А. Кренин. – Режим доступа: (<http://www.amr.vladimir.ru/text/kret1.htm>).
9. Рябов, Ю.П. Понятие и виды инвестиционной привлекательности / Ю.П. Рябов, Е.П. Рябова // Современная аграрная экономика: проблемы и решения: сб. науч. трудов. – Ч. 1. – Воронеж, 2006. – С. 220-224.
10. Асатуллаев, Х., Б. Турсунов, and А. Маманазаров. "Корхоналарни ривожлантириш стратегияси." –Маърузалар матни. –224 (2019).

11. Боброва, И.И. Инвестиционная рулетка. Мистика финансовых рисков / И. Боброва, В. Зимин. – М.: Вершина, 2006. – 480 с.
12. Гришина, И. Комплексная оценка инвестиционной привлекательности и инвестиционной активности российских регионов: методика определения и анализ взаимосвязей / И. Гришина, А. Шахназаров, Н. Ройзман // Инвестиции в России. – 2001. – №4. – С.
13. Марков, С.М. Разработка стратегии повышения инвестиционной привлекательности регионального промышленного комплекса: Дис. кан. экон. наук / С.М. Марков. – М.: РГБ, 2003. – Режим доступа: (diss.rsl.ru/diss/03/0666/030666026.pdf)
14. Закшевский, В.Г. Инвестиционная привлекательность сельскохозяйственного предприятия / В.Г. Закшевский, Н.А. Захарова. – Воронеж: ГНУ НИИЭОАП К ЦЧР РФ, 2004. – 178 с.
15. Рябов, Ю.П. Понятие и виды инвестиционной привлекательности / Ю.П. Рябов, Е.П. Рябова // Современная аграрная экономика: проблемы и решения: сб. науч. трудов. – Ч. 1. – Воронеж, 2006. – С. 220-224.
16. Марков, С.М. Разработка стратегии повышения инвестиционной привлекательности регионального промышленного комплекса: Дис. кан. экон. наук / С.М. Марков. – М.: РГБ, 2003. – Режим доступа: (diss.rsl.ru/diss/03/0666/030666026.pdf).; Самойлова, Л.Б. Оценка инвестиционного климата региона: теория, методика, практика. – Режим доступа: (conf.rvshu.ru/rus/conf1doclads/samoylova.doc).
17. Iqtisodiyotda korxonalar investitsiyaviy faolligini oshirish yo'llari. O Astanakulov, X Asatullayev - Obshestvo i innovatsii, 2021.
18. Машкин, А. Инвестиционная привлекательность региона / А. Машкин. – Режим доступа: (www.consult.ru/text1.mash.htm).
19. Крылов Э.И. Анализ финансового состояния и инвестиционной привлекательности предприятия: Учеб. пособие / Э.И. Крылов, В.М. Власов.- М.: Финансы и кредит, 2003. – 192 с.
20. Xasanov, R., Asatullayev, X., Suvonqulov, A., & Xakimov, X. (2013). Real sektor iqtisodiyoti va uni prognozlash. O'quv qo'llanma. T.: "Iqtisod-Moliya".
21. Strategic support for accounting for the investment process in the innovation industry. OT Astanakulov, KS Asatullaev, NI Saidaxmedova... – Journal of Advanced Research In Law And Economics, 2019.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Xondamir Ismoilov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2023. № 10

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77)

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77) telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnalning ilmiyligi:

"Yashil iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi 336/3-
sonli qarori bilan ro'yxatdan
o'tkazilgan.